

Rijksdienst voor
Kinderbijslag
voor Werknemers

*Maatschappelijke
veranderingen:*

*de rijke diversiteit aan
rechthebbenden -
Een schets op basis van
de tellingen 2006*

TELLING 2006

**MAATSCHAPPELIJKE VERANDERINGEN:
DE RIJKE DIVERSITEIT AAN RECHTHEBBENDEN**

Telling 2006

Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers
Trierstraat 70 – 1000 BRUSSEL

Verantwoordelijke uitgever: Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers

Voor alle inlichtingen zich wenden tot:

Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers
Departement Ondersteuning – Research en Financiën
Trierstraat 70 – 1000 BRUSSEL

Website www.rkw.be of www.kindergeld.be

Bijkomende exemplaren kunnen op aanvraag verkregen worden.
De gegevens mogen enkel worden overgenomen met vermelding van de bron.

Maatschappelijke veranderingen: de rijke diversiteit aan rechthebbenden

Telling 2006

Inhoudstafel

Inleiding: op zoek naar een rechthebbende.....	1
1. De rechthebbenden die niet de ouder zijn van het kind	3
Stiefouders	5
Adoptieouders en pleegvoogden.....	5
Grootouders en overgrootouders.....	6
Ooms en tantes	7
Broers en zusters	7
Rechthebbenden voor kinderen van de partner of ex-echtgenoot.....	8
Rechthebbenden die kinderen in hun gezin opvangen.....	8
2. Gescheiden rechthebbenden en verlaten echtgenoten.....	10
Gescheiden rechthebbenden.....	10
Verlaten echtgenoten.....	12
3. Vrouwelijke rechthebbenden met voorrang.....	12
Ongehuwde rechthebbende moeders	12
Andere vrouwelijke rechthebbenden met voorrang	13
4. Rechthebbenden door afstand van voorrang	13
5. Rechthebbenden met een bijzonder beroepsstatuut	15
Vrouwelijke rechthebbenden met een zelfstandige partner	15
Rechthebbenden met een overlevingspensioen.....	19
Gehandicapte rechthebbenden	19
Rechthebbende studenten en leerlingen.....	20
Gehandicapten rechthebbend voor zichzelf	20
Rechthebbenden met een uitkering voor loopbaanonderbreking of tijdskrediet	20
Gedetineerde rechthebbenden	21
6. Besluit	22

Bijlagen: Statistiek van de rechthebbenden 1991-2005 (december)

Bijlage 1: Totaal van de rechthebbenden per categorie

Bijlage 2: De mannelijke rechthebbenden per categorie

Bijlage 3: De vrouwelijke rechthebbenden per categorie

Inleiding: op zoek naar een rechthebbende

In België bestaan er drie stelsels van kinderbijslag gebaseerd op het beroepsstatuut van de rechthebbende (de persoon die het recht opent voor het kind): de stelsels voor werknemers, voor zelfstandigen en voor het overheidspersoneel. Daarnaast bestaat een residuair stelsel, de gewaarborgde gezinsbijslag voor hen die in geen van de drie beroepsstelsels een recht kunnen openen, dat ook ten laste valt van het stelsel voor werknemers.

De kinderbijslagwet voor werknemers maakt het mogelijk voor kinderen in een gezin waarbij de ouders geen werknemer zijn (en geen zelfstandige of werknemer bij de overheidssector) toch nog een recht te openen in het stelsel voor werknemers door een verwant van het kind. Ook voor kinderen in onthaalgezinnen werd in de kinderbijslagwet voorzien dat de pleegouder een recht kan openen.

Om de twee jaar worden statistieken verzameld bij de kinderbijslagfondsen over verschillende categorieën rechthebbenden op kinderbijslag in het stelsel voor werknemers. Deze telling (toestand op 31 december 2005) geeft een beeld van welke persoon in of buiten het gezin het recht opent op kinderbijslag.

Niet alleen de ouders kunnen dus dit recht openen maar ook de stiefouders, de grootouders, broers of zusters en diegenen die kinderen opnemen. De wetgeving bepaalt de voorrangsorte tussen de rechthebbenden indien verschillende mogelijke rechthebbenden een recht kunnen openen voor een kind: eerst de vader, dan de moeder, de stiefvader, de stiefmoeder of tenslotte de oudste van de andere personen die rechthebbende kunnen zijn.

De statistiek geeft een beschrijving van wettelijke categorieën rechthebbenden. De evolutie van deze categorieën wordt beïnvloed door maatschappelijke ontwikkelingen zoals het toenemend aantal echtscheidingen en de stijgende arbeidsmarktparticipatie van de vrouw. De rechthebbenden worden opgedeeld volgens de verwantschap die ze hebben met het kind of volgens de specifieke gezinssituatie of voorrangregel op basis waarvan het recht geopend wordt.

Daarnaast zijn er in deze statistiek gegevens verzameld over specifieke categorieën van rechthebbenden.

Het gaat onder andere om gegevens over de vrouwelijke rechthebbenden met een zelfstandige echtgenoot die een beeld geven van de verdeling van de last tussen de stelsels van werknemers en zelfstandigen. Er zijn eveneens gegevens over rechthebbenden die een indirecte band met arbeidsprestaties hebben, zoals gerechtigden op een overlevingspensioen, werknemers in loopbaanonderbreking en gedetineerden. Tenslotte zijn er gegevens in opgenomen over rechthebbenden die geen enkele band met werknemersprestaties hebben, met name gehandicapte rechthebbenden (voor henzelf of voor hun kinderen) en rechthebbende studenten en leerlingen.

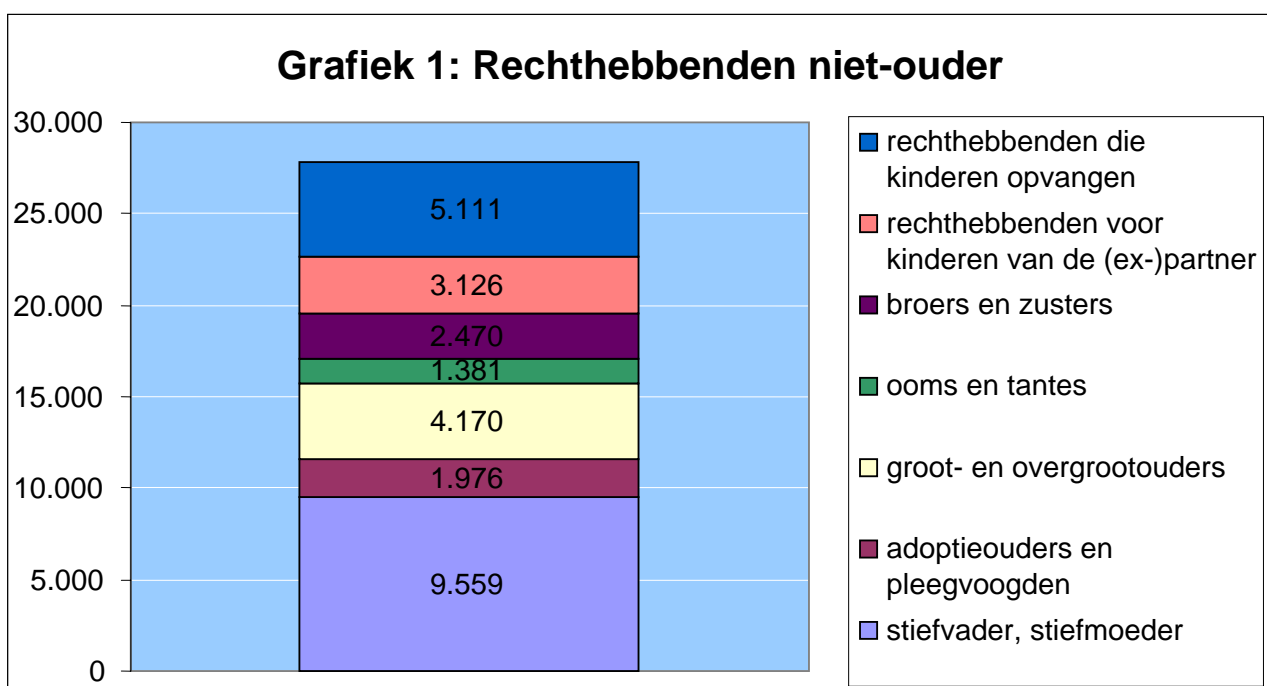
In de bespreking hierna worden de gegevens als volgt opgedeeld:

1. de rechthebbenden die niet de ouder zijn van het kind, volgens hun verwantschapsrelatie met het kind;
2. de gescheiden rechthebbenden en verlaten echtgenoten;
3. de vrouwelijke rechthebbenden met voorrang (ongehuwde moeders en andere);
4. de rechthebbenden door afstand van voorrang;
5. de rechthebbenden op basis van een bijzonder (beroeps)statuut.

In wat volgt worden de cijfers besproken van de dossiers behandeld in december 2005. De tabellen in de bijlagen 1 tot 3 geven de evolutie weer van het aantal rechthebbenden per categorie voor de periode 1991-2005, eveneens opgesplitst naar geslacht.

1. De rechthebbenden die niet de ouder zijn van het kind

In grafiek 1 hieronder en in tabel 1 op de volgende pagina wordt voor december 2005 het aantal rechthebbenden weergegeven die niet de ouder zijn van het kind waarvoor ze het recht openen, opgesplitst volgens de verwantschap die ze met het kind hebben.

Globaal beschouwd kan vastgesteld worden dat 27.793 rechthebbenden niet de ouder van het kind waren waarvoor ze het recht openen op een totaal van 1.048.915 rechthebbenden in het stelsel voor werknemers.

Dit betekent dat slechts 2,65 % van het aantal rechthebbenden niet de ouder zijn van het kind waarvoor ze het recht openen. Deze verhouding vertoonde een dalende trend: in 1991 waren er nog 30.503 rechthebbenden die niet de ouder waren van het kind, wat 3 % vertegenwoordigde van het totaal aantal rechthebbenden. Deze dalende trend kan verklaard worden door de groeiende arbeidsmarktparticipatie van de vrouw. Er is een grotere kans dan vroeger dat één van de ouders werknemer is en daardoor een recht opent op kinderbijslag voor werknemers.

Het werknemersstelsel bedient immers meer dan 70 % van het totaal aantal gezinnen in België dat kinderbijslag geniet.

De dalende trend lijkt zich wel te stabiliseren: in 2003 was ook al 2,61% van de rechthebbenden niet de ouder van het kind.

Tabel 1. Rechthebbenden die niet de ouder zijn van het kind - december 2005				
Verwantschap met het kind	Verwijzing KBW	MANNEN	VROUWEN	TOTAAL
stiefvaders, stiefmoeders	art.51,§3,1°	8.780	779	9.559
adoptieouders en pleegvoogden	art.51,§3,2°	1.557	419	1.976
groot- en overgrootouders	art.51,§3,3°	2.458	1.712	4.170
ooms en tantes	art.51,§3,3°	881	500	1.381
broers en zusters:		1.445	1.025	2.470
- in hetzelfde gezin als het kind	art.51,§3,4°	743	480	1.223
- buiten het gezin van het kind	art.51,§3,5°	702	545	1.247
rechthebbenden voor kinderen van de partner of ex-echtgenoot	art.51,§3,6°	2.970	156	3.126
rechthebbenden die kinderen opvangen:	art.51,§3,7°	2.298	1.610	3.908
- geplaatst via de overheid of een rechter		2.100	1.156	3.256
- geplaatst door de jeugdrechtbank	art.51,§3,8°	198	454	652
rechthebbenden die kinderen opvangen - ingevolge een ministeriële afwijking	art.51,§4	424	779	1.203
TOTAAL		20.813	6.980	27.793

Op te merken valt nog dat voor het totaal aantal van deze rechthebbenden het merendeel (75 %) man is. Dit is wellicht te wijten aan de voorrangsorte tussen rechthebbenden. Zo komen de stiefmoeders in de voorrangsorte na de ouders en de stiefvader. Indien het niet de (stief)ouder is die het recht opent in een gezin dan is het de oudste van de andere personen die rechthebbende wordt. Over het algemeen is in een gezin de man ouder dan de vrouw.¹ Een andere verklaring kan zijn dat de arbeidsmarktparticipatie van mannen nog steeds hoger is dan die van vrouwen.

Hieronder worden de verschillende categorieën apart besproken.

¹ De gemiddelde huwelijksleeftijd van mannen is hoger dan die van vrouwen. FOD Economie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, Dienst Demografie.

Stiefouders

In december 2005 waren er 9.559 stiefouders rechthebbend op kinderbijslag voor werknemers (een daling van 2,5 % sinds 2003). Met 34 % vormen zij de grootste categorie rechthebbenden die niet de ouder zijn van het kind waarvoor ze het recht openen.

Slechts 8 % van deze groep zijn vrouwen wat te verklaren is door het feit dat in de voorrangsorte tussen potentiële rechthebbenden de stiefmoeders op de laatste plaats komen na de ouders en de stiefvader.

Sinds 1997 is er een dalende trend merkbaar van het aantal rechthebbende stiefouders. Deze daling situeert zich echter vooral bij de stiefvaders; hun aantal is sinds 1997 met meer dan 15 % gedaald. Het aantal stiefmoeders is daarentegen in deze periode toegenomen met 56 % (+ 280 eenheden), alhoewel het sinds het jaar 2003 weer gedaald is met 12 %.

Adoptieouders en pleegvoogden

Slechts 1.976 rechthebbenden waren adoptant of pleegvoogd in 2005. Dit aantal schommelt sinds 1991 rond de 2.000 rechthebbenden. In december 2001 kende het een hoogtepunt met een aantal van 2.188. Daarna is het gedaald in twee jaar tijd met 13 % maar in de periode 2003-2005 is er weer een stijging met 4 %.

Een verklaring kan gevonden worden in de trend van het aantal adopties. Vanaf 1993 wordt een adoptiepremie uitgekeerd in het stelsel voor werknemers. Na het aanvankelijk succes van deze nieuwe maatregel, met een hoogtepunt van 572 adoptiepremies in 1996, is het aantal sterk gedaald met ongeveer 20 %. Sinds 2001 schommelt het rond 400 adopties per jaar. De laatste jaren is er weer een stijging waar te nemen, het aantal adopties in 2005 bedroeg 529, dicht bij het hoogtepunt van 1996.

Het aantal gevallen van pleegvoogdij is geringer. Pleegvoogdij kan door de rechtbank worden uitgesproken als beide ouders overleden zijn. Er zijn slechts een dertigtal vonnissen per jaar.

Het aantal vrouwelijke adoptieouders is gering in aantal, 419 in 2005 (21 % van het totaal aantal rechthebbende adoptieouders) maar is wel in stijgende lijn in tegenstelling tot het aantal mannelijke rechthebbende adoptieouders dat sinds 1997 daalt.

Grootouders en overgrootouders

Eind 2005 waren er 4.170 rechthebbenden grootouder (of overgrootouder) van het rechtgevend kind, waarvan bijna 60 % grootvader was, een aandeel dat sterk gedaald is want in 1991 bedroeg het nog 79%.

Het totaal aantal rechthebbende grootouders bleef in de periode 1993-2001 relatief stabiel. In 2003 werd echter een sterke daling van 6,4 % genoteerd tegenover 2001. In 2005 is het aantal weer gestegen tot een niveau in de buurt van het gemiddelde van de laatste tien jaar. De grootouders vormen na de stiefouders de tweede belangrijkste groep van rechthebbenden die niet de ouder zijn van het kind.

De evolutie van het aantal rechthebbende grootouders wordt gekenmerkt door een verschillende trend bij grootvaders en grootmoeders.

Een sterke daling trad op bij het aantal rechthebbende grootvaders, in de periode 1995-2005 met een kwart. In dezelfde periode nam het aantal rechthebbende grootmoeders toe met bijna 60 %.

De daling van het aantal rechthebbende grootvaders kan deels verklaard worden door een wetswijziging inzake afstand van voorrang die van kracht werd in juli 2001. In die wetswijziging werd de mogelijkheid bepaald van afstand van voorrang aan een rechthebbende die deel uitmaakt van het gezin van het kind, op voorwaarde dat het gaat om een (stief)vader, (stief)moeder of een persoon waarmee vader of moeder een feitelijk gezin vormt. Enkel als deze ouders geen deel uitmaken van het gezin, kan de voorrang worden afgestaan aan bijvoorbeeld de grootouder, als die deel uitmaakt van het gezin. Vóór de wetswijziging kon de voorrang aan een grootouder gemakkelijker afgestaan worden.

Na de wijziging van artikel 51 KBW door de programmawet (I) van 24 december 2002 verplichtte de regel van artikel 64 KBW ertoe het recht bij voorrang toe te kennen aan de grootouder telkens wanneer een kind tot diens gezin behoorde voor het geplaatst werd. Dat ongewilde gevolg van de genoemde wet (geldig vanaf 1 januari 2003) werd gecorrigeerd door artikel 64 KBW te wijzigen in die zin dat een grootouder nu alleen nog voorrangsgerechtigd rechthebbende is als die al

voorrangsgerechtigd was toen het kind in zijn gezin verbleef (programmawet van 9 juli 2004, geldig vanaf 25 juli 2004²).

Meer fundamentele redenen voor de daling op lange termijn zijn waarschijnlijk te wijten aan andere factoren. De daling bij de mannelijke rechthebbende gepensioneerden is immers reeds aan de gang sinds 1991, vóór de wetswijziging die hierboven beschreven werd. Door de grotere arbeidsmarktparticipatie van vrouwen zal waarschijnlijk minder snel een beroep moeten gedaan worden op de grootouders om de rol van rechthebbende op kinderbijslag te vervullen.

Ooms en tantes

Slechts een gering aantal rechthebbenden (1.381) is oom of tante van het rechtgevend kind, waarvan het merendeel ooms (64 %). Het aantal stijgt wel voortdurend: ten opzichte van 2003 is er een toename van 15 %, tegenover 1991 is het aantal toegenomen met 54 %. Het blijft wel een klein aandeel uitmaken van het totaal aantal rechthebbenden (slechts 0,13 %) wat normaal is gezien ze op de laatste plaats komen in de voorrangsorte tussen rechthebbenden (na de ouders en stiefouders).

Ook hier is er een verschillende evolutie bij de mannelijke en vrouwelijke rechthebbenden. Het aantal rechthebbende ooms is in de periode 1991-2005 gestegen met 15 %, het aantal rechthebbende tantes met 56 %.

Broers en zusters

Indien de ouders geen rechthebbende kunnen zijn, kunnen ook broers of zusters deze rol opnemen. De rechthebbende broers en zusters worden opgedeeld in twee groepen, naargelang ze al dan niet tot hetzelfde gezin als dat van het rechtgevend kind behoren.

Het aantal rechthebbende broers en zusters **die deel uitmaken van hetzelfde gezin** als het rechtgevend kind is gedaald in de periode 1995-2001 van 1.278 tot 1.065. In 2005 is er weer een stijging tot een aantal van 1.223 rechthebbende broers of zusters.

---

² De nieuwe regel voor het voorrangrecht van een grootouder is van toepassing voor kinderen geplaatst vanaf die datum.

Het aantal rechthebbende broers en zusters **die geen deel uitmaken van hetzelfde gezin** als het rechtgevend kind is in de afgelopen tien jaar verdubbeld: van 627 in 1993 tot 1.247 in 2005.

Het totaal aantal rechthebbende broers en zusters bedroeg 2.470 eenheden, wat maar 0,24 % vertegenwoordigt van het totaal aantal rechthebbenden in het stelsel voor werknemers.

Rechthebbenden voor kinderen van de partner of ex-echtgenoot

Iemand kan ook rechthebbende zijn voor de kinderen van zijn ex-echtgenoot of van een persoon met wie hij een feitelijk gezin vormt. Dit geldt ook voor de kinderen die door de ex-echtgenoot of de partner geadopteerd of onder pleegvoogdij genomen zijn, op voorwaarde dat deze kinderen deel uitmaken van hetzelfde gezin als dat van de rechthebbende.

In december 2005 waren er 3.126 dergelijke rechthebbenden waarvan 95 % mannen. Zij vormen de derde grootste groep van rechthebbenden die niet de ouder zijn van het kind. Ten opzichte van de vorige telling is er een daling van meer dan 8 %.

Sinds 1997 daalt het aantal rechthebbenden in deze categorie, toen waren er nog 5.299. De sterke daling is het gevolg van de invoering van het systeem van co-ouderschap in de kinderbijslagwet dat jaar. Het systeem van co-ouderschap gaat uit van de veronderstelling dat de gescheiden ouders de kinderen gezamenlijk opvoeden, waarbij de vader beschouwd wordt als de voorrangsgerechtigde rechthebbende en de moeder als de bijslagtrekkende (zie punt 2).

Rechthebbenden die kinderen in hun gezin opvangen

Als gevolg van een beslissing van de rechter of van een plaatsingsmaatregel door een openbare overheid kunnen kinderen in een opvanggezin geplaatst worden. Het aantal rechthebbenden met in hun gezin geplaatste kinderen bedroeg 3.908 in december 2005. Dit aantal bevond zich nog op een veel hoger niveau in 1991, bijna de helft hoger dan in 2005. Het kent wel weer een stijgende trend sinds het midden van de jaren negentig. Ten opzichte van 2003 is het aantal rechthebbenden met geplaatste kinderen toegenomen met 8,8 %.

Er kan ook een ministeriële afwijking worden toegestaan voor personen die op geen andere manier het recht kunnen openen voor kinderen die deel uitmaken van hun gezin maar waarmee ze geen verwantschap hebben. Er is een algemene afwijking toegestaan voor kinderen voor wie de plaatsing in een onthaalgezin ophoudt omdat ze meerderjarig geworden zijn. Ook is er een afwijking toegestaan voor kinderen geplaatst in gezinnen door diensten erkend door de Gemeenschappen. Door de Minister kunnen daarnaast individuele afwijkingen toegestaan worden indien in de wetgeving geen grond kan gevonden worden om het recht te openen voor geplaatste kinderen.

Het aantal rechthebbenden die door een ministeriële afwijking een recht hebben kunnen openen bedroeg 1.203 in december 2005. Dit aantal was in het begin van de jaren negentig sterk gedaald maar stijgt sinds 1997. Het is ook in 2005 tegenover 2003 gestegen met meer dan 30 %.

In totaal waren er 5.111 rechthebbenden die kinderen in hun gezin opnamen (al dan niet via een ministeriële afwijking) in december 2005: dit is minder dan een half procent van het totaal aantal rechthebbenden in het stelsel voor werknemers. Dit aantal is tegenover 2003 gestegen met meer dan 14 % maar ligt nog meer dan 20 % onder het niveau van 1991.

Opmerkelijk is dat sinds 1991 het aantal vrouwelijke rechthebbenden die kinderen opvangen sterk is gestegen. Het aantal mannelijke rechthebbenden die kinderen opvangen is daarentegen sterk gedaald in de jaren negentig, sinds de eeuwwisseling blijft dit aantal relatief stabiel.

De globaal stijgende trend sinds het eind van de jaren negentig komt overeen met de toename van het aantal pleeggezinnen in de Vlaamse Gemeenschap: in de periode 1999-2004 is het aantal pleeggezinnen er gestegen met 20 %.³ In de periode 1999-2005 is in het totaal van het stelsel voor werknemers het aantal rechthebbenden die kinderen opvangen nog sterker gestegen (41 %).

In 2005 werden in de Vlaamse Gemeenschap 5.051 kinderen opgevangen in pleeggezinnen. In de Franse Gemeenschap werden in 2004 een aantal van 3.231 kinderen opgevoed door pleegouders. In België worden dus meer dan 8.000 kinderen opgevoed in pleeggezinnen (voor het totaal van alle kinderbijslagstelsels). Per pleeggezin wordt gemiddeld gezien één kind opgevangen.

---

³ Pleegzorg Vlaanderen VZW. Registratierapport 2005, www.pleegzorgvlaanderen.be.

2. Gescheiden rechthebbers en verlaten echtgenoten

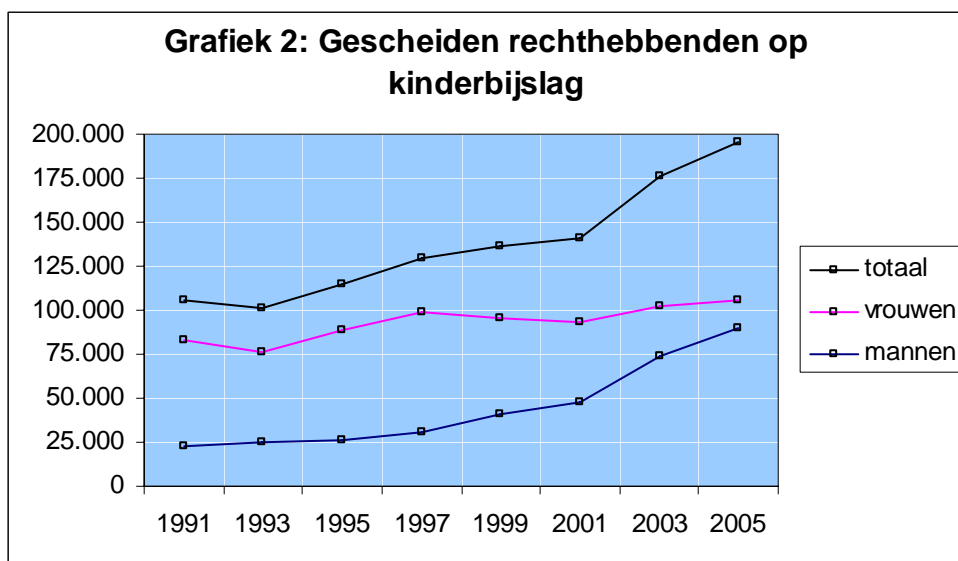
De kinderbijslagwet voorziet in een aantal regelingen volgens de gezinssituatie: naast de regeling voor gescheidenen, bestaat een regeling voor verlaten echtgenoten.

Gescheiden rechthebbers

195.542 rechthebbers waren in december 2005 feitelijk gescheiden of uit de echt gescheiden. Zij vertegenwoordigen 19 % van het totaal aantal rechthebbers. In het begin van de jaren negentig was nog maar 10 % van de rechthebbers gescheiden.

Het aantal gescheiden rechthebbers is tegenover de vorige telling in december 2003 gestegen met 11 %. Het ritme van de stijging lijkt wel iets af te zwakken; bij de vorige telling was het aantal met maar liefst 25 % in twee jaar tijd toegenomen.

In de periode 1991-2005 is het totaal aantal echtscheidingen in België toegenomen met 51 %. Het aantal gescheiden rechthebbers op kinderbijslag in het stelsel voor werknemers is zelfs sterker gestegen: tussen 1991 en 2005 is er een toename van 84 % (zie grafiek 2).

Uit de grafiek 2 blijkt dat de mannelijke gescheiden rechthebbenden een sterke inhaalbeweging doorgemaakt hebben. In 1991 vertegenwoordigden ze slechts 22 % van het aantal rechthebbenden, in 2005 is dat al 46 %. Dit is te wijten aan de invoering van het co-ouderschap in de wetgeving op de kinderbijslag.

Van het aantal gescheiden rechthebbenden doet meer dan de helft (53 %) een beroep op de regeling voor co-ouderschap die in 1997 in de wetgeving op kinderbijslag werd ingevoerd.

Van de gescheiden rechthebbenden met kinderen in co-ouderschap is 68 % man en 32 % vrouw. Bij de gescheiden rechthebbenden die hun kinderen niet in co-ouderschap opvoeden is de verhouding daarentegen omgekeerd: 20 % van de rechthebbenden is man en 80 % is vrouw.

De evolutie van de wetgeving inzake kinderbijslag voor gescheidenen is beïnvloed door de veranderingen in het burgerlijk recht inzake echtscheiding.

Vóór 3 juni 1995 werd de opvoeding in hoofdzaak toegewezen aan één van de ouders wanneer deze niet meer samenwoonden. Er was sprake van de toekenning van het hoederecht aan de ene ouder en het bezoekrecht aan de andere ouder. Voor de kinderbijslag werd aangenomen dat de ouder die het hoederecht had verkregen, het kind bij zich opvoedde, ook tijdens de periode waarin de ander zijn bezoekrecht uitoefende. In dit geval was de ouder met het hoederecht zowel rechthebbende als bijslagtrekkende. Dat het hoederecht meestal aan de vrouw werd toegekend, verklaart dat gescheiden rechthebbenden die hun kinderen niet in co-ouderschap opvoeden in de meerderheid vrouwen zijn.

Vanaf 3 juni 1995 is de wetgeving in het burgerlijk recht voor gescheidenen grondig gewijzigd omdat er vanaf dan een juridisch kader bestaat voor de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag. Pas met uitwerking vanaf 1 oktober 1997 werd de kinderbijslagwet gewijzigd om rekening te houden met dit nieuwe burgerrechtelijke begrip “co-ouderschap”. Dit nieuw systeem van co-ouderschap werd niet toegepast op de rechten op kinderbijslag die reeds een aanvang namen vóór de invoering van deze regeling in de kinderbijslagwet.

In de nieuwe regeling geldt dat als de gescheiden ouders niet uitdrukkelijk hebben afgeweken van de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag, de gewone (voorrangs)regels worden toegepast alsof zij nog één gezin vormden om de kinderen op te voeden (een zogenaamde juridische fictie). Dit betekent dat de vader bij voorrang als rechthebbende wordt aangeduid en de moeder

verder als bijslagtrekkende wordt beschouwd. Dit vormt een verklaring voor het feit dat in het geval van co-ouderschap de meerderheid van de rechthebbenden mannen zijn.

Verlaten echtgenoten

Naast de regeling voor gescheidenen, voorziet de kinderbijslagwet ook de mogelijkheid aan gehuwden die verlaten worden door hun partner en die daardoor geen recht meer zouden hebben op kinderbijslag, dit recht niettemin te behouden. Op deze regeling voor verlaten echtgenoten (art. 55, KBW) deden in december 2005 slechts 11 rechthebbenden beroep: een te verwaarlozen aantal in vergelijking met het niveau van 1991 toen nog bijna 200 rechthebbenden hiervan gebruik moesten maken.

3. Vrouwelijke rechthebbenden met voorrang

Ongehuwde rechthebbende moeders

Ongehuwde moeders kunnen rechthebbende zijn op kinderbijslag, bijvoorbeeld als hun partner niet werkt of als ze alleenstaand zijn.

De groep rechthebbende ongehuwde moeders telt 33.628 rechthebbenden, dit is 3,21 % van het totaal aantal rechthebbenden in het stelsel voor werknemers in december 2005. In vergelijking met 2003 zijn de rechthebbende ongehuwde moeders met 12 % toegenomen.

Dit komt overeen met de toenemende trend van het ongehuwd samenwonen en van het aantal éénoudergezinnen. Uit de cijfers van de FOD Economie⁴ blijkt dat tussen 1 maart 1991 en 1 januari 2005 het aantal familiekernen van ongehuwde moeders met kinderen gestegen is van 302.416 tot 443.698: een groei met 47 %. In de periode december 1991-december 2005 is in het stelsel voor werknemers het aantal rechthebbende ongehuwde moeders gestegen met 64 %.

---

⁴ FOD Economie, Afdeling Statistiek, Statistieken Huishoudens.

Andere vrouwelijke rechthebbenden met voorrang

Er is nog een belangrijke groep die 40.416 vrouwelijke rechthebbenden telde in december 2005 (3,85 % van het totaal aantal rechthebbenden). In deze categorie zijn de vrouwen opgenomen die een voorrangrecht hebben op andere rechthebbenden (in de zin van art. 64, KBW). Het gaat hoofdzakelijk om moeders die in de voorrangsorte tussen rechthebbenden voor de stiefvader komen. Ook om vrouwen van wie de partner geen beroep heeft of student is, vallen hieronder.

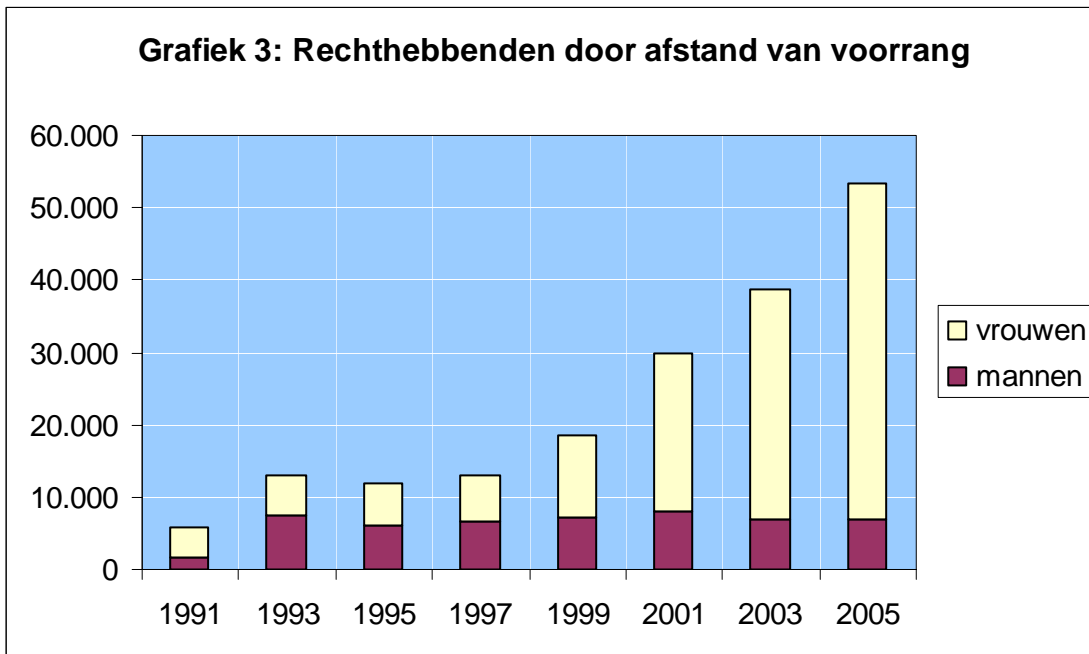
Deze categorie van vrouwelijke rechthebbenden nam van 1991 tot 1997 voortdurend toe, waarna een lichte daling optrad. Sinds 2003 is opnieuw een stijging merkbaar, in 2005 steeg het aantal met 5,6 %.

4. Rechthebbenden door afstand van voorrang

Hierboven werd reeds de normale voorrangsorte tussen de potentiële rechthebbenden in een kinderbijslagdossier vermeld: eerst de vader, dan de moeder, daarna de stiefvader en de stiefmoeder en tenslotte de oudste van eventuele andere rechthebbenden. De wetgever heeft voorzien dat van de voorrangregel kan afgeweken worden in het belang van het kind, bijvoorbeeld indien het kind een hogere bijslag kan genieten.

In december 2005 zijn er 53.307 personen door een afstand van voorrang rechthebbende geworden, dit is 5 % van het totaal aantal rechthebbenden. Van de groep rechthebbenden door afstand van voorrang is de meerderheid (87 %) een vrouw, wat normaal is gezien in de wettelijke voorrangsorte de vader voor de moeder komt.

Deze categorie wordt gekenmerkt door een continue toename. Ten opzichte van de vorige telling in december 2003 is het aantal met 38 % gestegen (zie grafiek 3). In 1991 bedroeg deze groep slechts 5.700 rechthebbenden. Sindsdien zijn er bijna tienmaal meer rechthebbenden door afstand van voorrang.

Uit de grafiek 3 blijkt duidelijk dat de afgelopen tien jaar het aantal mannelijke rechthebbenden door een afstand van voorrang stabiel gebleven is.

De sterke stijging van het aantal vrouwelijke rechthebbenden door afstand van voorrang kan waarschijnlijk in belangrijke mate verklaard worden door de invoering van het co-ouderschap voor gescheidenen (zie hierboven). Vóór het co-ouderschap hoorden de kinderen automatisch bij de uit de echt gescheiden moeder, indien ze bij haar opgevoed werden. In geval van co-ouderschap is de vader de voorrangsgerechtigde rechthebbende en is een afstand van voorrang nodig om bijvoorbeeld aan de werkloze moeder die de kinderen opvoedt de hogere bijslag toe te kennen.

Met betrekking tot het soepeler toekennen van afstand van voorrang kan nog opgemerkt worden dat de betrokkenen nu zelf hierover oordelen (vroeger moest een administratief en/of financieel belang kunnen aangetoond worden, bijv. bij vele beroepswisselingen).

5. Rechthebbenden met een bijzonder beroepsstatuut

De statistiek van de rechthebbenden bevat ook een aantal andere categorieën die interessant zijn, niet vanwege de specifieke verwantschapsrelatie van de rechthebbende met het kind of vanwege zijn gezinssituatie, maar vanwege een specifiek beroepsstatuut (of het gebrek eraan) dat aan de grondslag ligt van het recht.

Het gaat om een heterogeen aantal categorieën van rechthebbenden die in tabel 2 worden weergegeven en hierna worden besproken.

Tabel 2. Rechthebbenden met een bijzonder statuut – december 2005	Verwijzing KBW	MANNEN	VROUWEN	TOTAAL
vrouwelijke rechthebbenden met een zelfstandige partner	art.59	-	74.283	74.283
rechthebbenden met een overlevingspensioen	art.56 quater	78	1.585	1.663
gehandicapte rechthebbenden	art.56 quinquies	1.210	2.393	3.603
rechthebbende studenten of leerlingen	art.56 sexies	29	266	295
gehandicapten rechthebbend voor zichzelf	art.56 septies	267	184	451
rechthebbenden met een loopbaanonderbrekingsuitkering	art.56 octies	1.720	3.656	5.376
gedetineerden	art.56 decies	251	12	263

Vrouwelijke rechthebbenden met een zelfstandige partner

Voor het geval dat het kind deel uitmaakt van een gezin met twee rechthebbenden, waarvan de ene werknemer is en de andere zelfstandige, moest een voorrangsregel voorzien worden in de kinderbijslagwet om het bevoegde stelsel te bepalen. Een probleem van samenloop tussen deze stelsels stelt zich ook als één persoon zowel werknemer als zelfstandige is. Daarom werd voor deze gevallen bepaald dat de werknemer om recht te hebben in het werknemersstelsel geen ander beroep in hoofdzaak mag uitoefenen: dit doet hij als hij minstens halftijds werkt als werknemer.

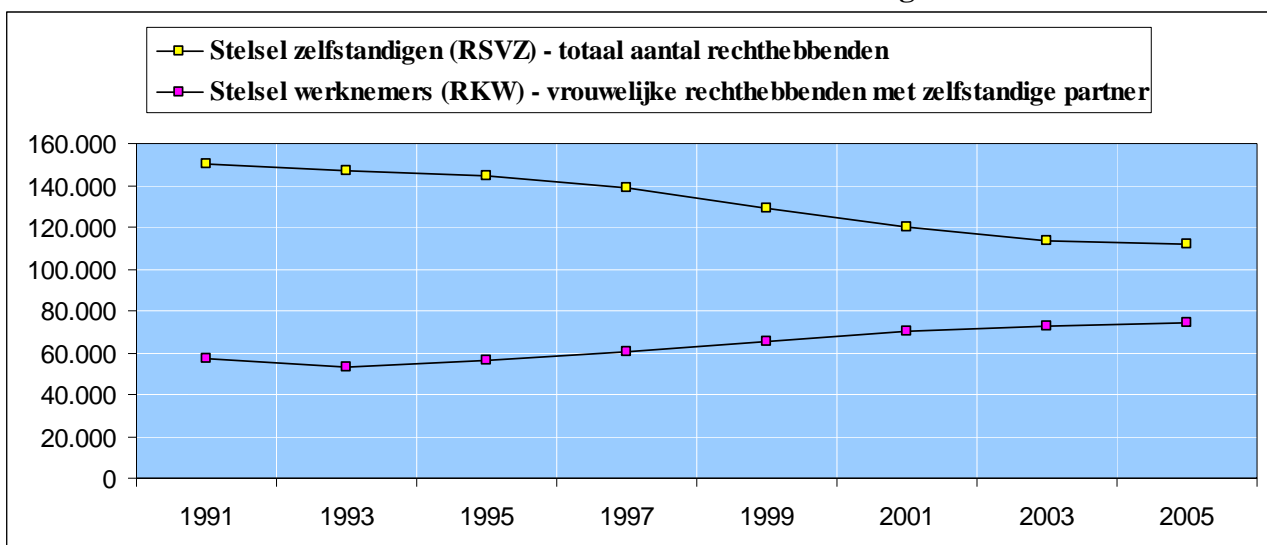
Hierdoor kunnen vrouwen die een zelfstandige partner hebben maar minstens halftijds werken toch rechthebbende zijn op kinderbijslag in het stelsel voor werknemers. Het gaat om een voorrangsregel tussen verschillende kinderbijslagstelsels. De voorrangsregel in het stelsel voor werknemers tussen verschillende rechthebbenden in een gezin waarbij het recht van de vader voorgaat op dat van de moeder, geldt niet in dit geval.

In december 2005 waren er 74.283 vrouwelijke rechthebbenden met een zelfstandige partner. Ten opzichte van 2003 is dit aantal gestegen met 2,10 %. In vergelijking met 1991 zijn er zelfs 29,30 % meer vrouwelijke rechthebbenden met een zelfstandige partner.

De groei van het aantal vrouwelijke rechthebbenden met zelfstandige partner in het stelsel voor werknemers kan verklaard worden door het toenemend aantal gezinnen met twee verdiemers. In gezinnen met potentiële rechthebbenden in verschillende stelsels is de kans groter dat de kinderbijslag ten laste valt van de werknemers, aangezien er veel meer werknemers zijn dan zelfstandigen.

In december 2005 waren er in het kinderbijslagstelsel voor zelfstandigen 112.024 rechthebbenden. In 1991 waren er bij de zelfstandigen nog 150.144 rechthebbenden; in veertien jaar tijd is dit aantal gedaald met meer dan 25 % (zie grafiek 4). In het stelsel voor werknemers is in dezelfde periode het aantal rechthebbenden nog toegenomen met 3,8 % tot 1.048.915 rechthebbenden.

Grafiek 4: Het aantal vrouwen met zelfstandige partner in het stelsel voor werknemers versus het aantal rechthebbenden in het stelsel voor zelfstandigen

Het is gevaarlijk conclusies te trekken uit de evolutie van het aantal rechthebbenden in beide stelsels, maar de daling van het aantal rechthebbenden in het stelsel voor zelfstandigen in de periode 1991-2005 komt nagenoeg overeen met de stijging van dit aantal in het stelsel voor werknemers (-38.120 bij de zelfstandigen en +37.969 bij de werknemers). Het aantal vrouwelijke werknemers met een zelfstandige partner is in dezelfde periode toegenomen met een aantal van +16.834 wat al 44% van de stijging in het stelsel voor werknemers zou kunnen verklaren (onderste lijn op de grafiek 4 hierboven).

Met 74.283 vrouwelijke rechthebbenden met een zelfstandige partner bedient het stelsel voor werknemers alleen al zoveel als twee derde van het aantal rechthebbenden behandeld door het stelsel voor zelfstandigen (zonder de mannelijke rechthebbenden met een zelfstandige partner te rekenen).

Zij vertegenwoordigen al 7 % van het totaal aantal rechthebbenden in het stelsel voor werknemers. De kostprijs van deze groep kan geraamd worden op 239 miljoen euro (aan de gemiddelde kostprijs voorzien in de begroting van 2005).

Het stelsel voor werknemers behandelt ook de mannelijke rechthebbenden op kinderbijslag met een zelfstandige partner. Hun aantal wordt in deze statistiek niet geregistreerd omdat ze de normale voorrangregels van de kinderbijslagwet tussen rechthebbenden volgen. Het kan wel geschat worden op 32.000 gevallen⁵. In totaal behandelt het stelsel voor werknemers dus vermoedelijk ongeveer evenveel dossiers voor gezinnen met een zelfstandige als het stelsel voor zelfstandigen zelf.

Dat het aantal kinderen van zelfstandigen groter is dan het aantal kinderen van rechthebbenden bediend door de RSVZ, wordt ondersteund door volgende cijfers. Eind 2002 waren er in totaal 559.135 kinderen jonger dan 25 jaar waarvoor één van beide ouders arbeidsprestaties leverden als zelfstandige (zie de tabel hieronder).⁶ Hiervan waren er 413.013 jonger dan 18 jaar. De RSVZ behandelde in dezelfde periode de kinderbijslagdossiers van 215.788 kinderen waarvan 169.387 jonger dan 18 jaar.

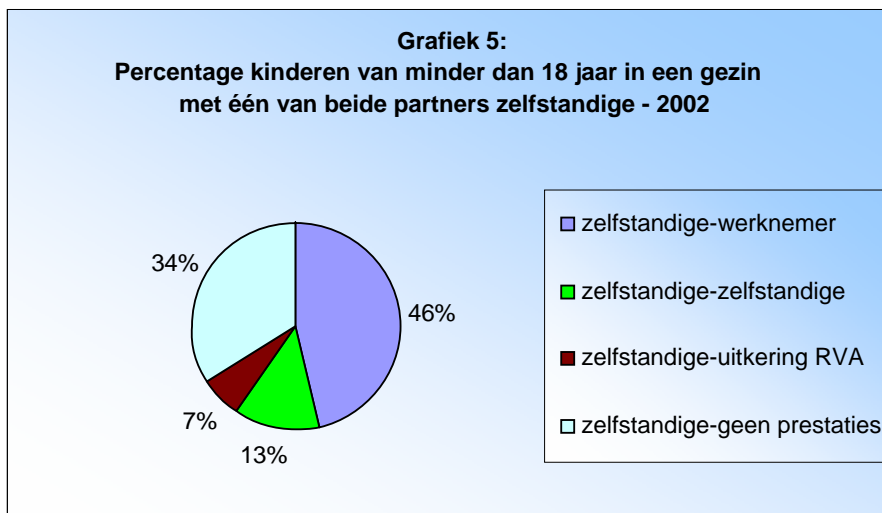
⁵ Op basis van de verhouding van het aantal vrouwelijke rechthebbenden in het stelsel voor werknemers met een zelfstandige partner ten opzichte van het aantal zelfstandigen in hoofdberoep.

⁶ Data Warehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming, Basistoepassing 11, 2002.

Beperken we ons tot de kinderen jonger dan 18 jaar, die nagenoeg allemaal recht hebben op kinderbijslag, dan betekent dit dat er 243.626 kinderen waren (eind 2002) waarvan één van de ouders prestaties leverde als zelfstandige, maar niet bediend werden door de RSVZ dan wel door de RKW, de RSZPPO, de CDVU⁷ (FOD Financiën) of een andere overheidsinstelling. Dit aantal is meer dan het aantal kinderen bediend door de RSVZ zelf. Uit de grafiek 5 hieronder blijkt dat bijna de helft van de kinderen jonger dan 18 jaar in een gezin verblijft waarin één partner zelfstandige is en de andere werknemer (in de privé of bij de overheid). Daarenboven heeft bij 7 % de andere partner een uitkering van de RVA.

Tabel 3: Gezinnen waar één van de partners prestaties levert als zelfstandige⁸ (4e kwartaal 2002)	Aantal kinderen 0 tot <18 jaar	Aantal kinderen 0 tot <25 jaar
Prestaties partner:		
de andere partner levert prestaties als zelfstandige	53.473	69.271
de andere partner levert prestaties als werknemer (privé of overheid)	191.790	247.300
de andere partner is werkloos of niet-beroepsactief met uitkering RVA ⁹	27.486	33.765
de prestaties van de andere partner zijn niet bekend ¹⁰	140.264	208.799
Totaal	413.013	559.135

Bron: Data Warehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming, Basistoepassing 11, 2002

⁷ Centrale Dienst der Vaste Uitgaven, FOD Financiën.

⁸ De waarde "prestatie als zelfstandige RSVZ" wordt toegekend aan alle personen die alleen zelfstandige of helper zijn, alsook alle personen die een cumul doen van een zelfstandige en een loontrekkende job, waarbij de zelfstandige job als de belangrijkste werd beschouwd.

⁹ Niet-beroepsactief maar met uitkering van de RVA (brugpensioen, loopbaanonderbreking, vrijstelling van inschrijving als werkzoekende).

¹⁰ De partner is niet beroepsactief of het kind woont bij een alleenstaande ouder.

Rechthebbenden met een overlevingspensioen

Iemand die een overlevingsuitkering geniet heeft ook recht op kinderbijslag in het stelsel voor werknemers indien de overleden echtgenoot in de loop van de twaalf maanden die het overlijden voorafgaan de voorwaarden heeft vervuld om aanspraak te maken op ten minste zes maandelijkse forfaitaire bijslagen.

In december 2005 waren er 1.663 rechthebbenden op kinderbijslag met een overlevingspensioen, voor 95 % waren dit vrouwen. In 1995 kende dit aantal een hoogtepunt met 2.330 rechthebbenden, sindsdien is dit aantal constant gedaald.

In 2005 bedroeg het aantal vrouwen met een overlevingspensioen-werknemers gemiddeld 487.150. Dit aantal daalt jaarlijks omdat vrouwen meer en meer hun eigen pensioenrechten opbouwen en hierdoor het cumulatieve plafond van het eigen rustpensioen met het overlevingspensioen overschrijden. Het aantal mannen met een werknemers-overlevingspensioen bedraagt slechts ongeveer 12.000 personen.¹¹

Gehandicapte rechthebbenden

Gehandicapten die geen winstgevende activiteit uitoefenen en een uitkering genieten voor gehandicapten of een tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden, kunnen ook een recht op kinderbijslag uitoefenen voor hun kinderen, op voorwaarde dat ze deel uitmaken van hetzelfde gezin. Deze gehandicapten moeten dus geen beroep doen op de gewaarborgde gezinsbijslag, het residuaire stelsel indien geen recht gevonden wordt in één van de drie beroepsstelsels.

Er waren 3.603 rechthebbende gehandicapten die in december 2005 een dergelijk recht uitoefenden. 66 % van dit aantal was een vrouw. Het kent een stijgende trend: tegenover 2003 is het aantal gehandicapte rechthebbenden gestegen met 2 %, tegenover 1995 met bijna een kwart.

---

¹¹ RVP, Statistische studies, april 2005.

Rechthebbende studenten en leerlingen

Ook studenten en leerlingen van minder dan 25 jaar kunnen een recht openen voor hun kinderen. Deze studenten en leerlingen moeten reeds 5 jaar in België verblijven, tenzij ze onderdaan zijn van een lidstaat van de Europese Economische Ruimte of van een staat die het Europees Sociaal Handvest heeft ondertekend. Ook erkende vluchtelingen en staatlozen moeten niet aan de verblijfsvoorwaarde voldoen.

Er waren in december 2005 slechts 295 rechthebbende studenten of leerlingen, waarvan 90 % vrouwen. Sinds 1995 schommelt deze categorie rond de 300 rechthebbenden.

Gehandicapten rechthebbend voor zichzelf

Gehandicapte kinderen kunnen ook rechthebbend zijn voor zichzelf, voor zover er geen ander recht op kinderbijslag bestaat bij de werknemers of de zelfstandigen. De kinderen geboren uiterlijk op 1 januari 1996 moeten wel getroffen zijn door een lichamelijke of geestelijke ongeschiktheid van ten minste 66 %. De kinderen geboren na 1 januari 1996 moeten een aandoening hebben die gevolgen hebben voor henzelf of voor hun familiale omgeving. De kinderbijslag wordt verleend tot het kind de leeftijd van 21 jaar heeft bereikt.

451 gehandicapte kinderen waren in december 2005 rechthebbend voor zichzelf. Dit aantal is in stijgende lijn, sinds 1995 is het toegenomen met 48 %.

Rechthebbenden met een uitkering voor loopbaanonderbreking of tijdskrediet

Werknemers die hun loopbaan onderbreken kunnen ook rechthebbende zijn op kinderbijslag indien ze een onderbrekingsuitkering genieten. In december 2005 waren er 5.376 rechthebbenden met een onderbrekingsuitkering. Sinds 1991 is dit aantal bijna verviervoudigd, bij de vrouwen is het vervijfvoudigd, bij de mannen verdubbeld.

Dat 68 % van de op kinderbijslag rechthebbende loopbaanonderbrekers vrouw is, is niet verwonderlijk aangezien uit de statistieken van de RVA blijkt dat de meerderheid (79 %) van de loopbaanonderbrekers (of tijdskrediet) vrouw is.

In vergelijking met het aantal uitkeringen door de RVA (58.668 loopbaanonderbrekers¹²) is het aantal rechthebbenden op kinderbijslag met een onderbrekingsuitkering wel beperkt. In vele gezinnen ontstaat het recht op kinderbijslag bij de werknemer-man en onderbreekt de vrouw haar loopbaan: er moet dan geen beroep gedaan worden op de speciale voorziening voor loopbaanonderbrekers in de kinderbijslagwet.

Gedetineerde rechthebbenden

Werknemers die beroofd zijn van hun vrijheid door een veroordeling, kunnen rechthebbende zijn op kinderbijslag indien ze in de loop van de twaalf maanden voor de vrijheidsberoving recht hadden op ten minste zes maandelijkse forfaitaire bijlagen. In december 2005 waren er 263 gedetineerde rechthebbenden, een aantal dat de laatste jaren stabiel is gebleven en voor 95 % uit mannen bestaat.

---

¹² Uitkeringen voor loopbaanonderbreking of tijdscrediet in de privé-sector, november 2005, RVA, Maandelijkse mededeling.

6. Besluit

De socio-professionele situatie van het gezin waarin de kinderen opgevoed worden, bepaalt welke personen het recht kunnen openen op kinderbijslag. De wetgever heeft een voorrang vastgelegd tussen potentiële rechthebbenden volgens de volgende orde: vader, moeder, stiefvader, stiefmoeder.

Naast de (stief)ouders kunnen ook andere verwanten een recht op kinderbijslag openen (hier heeft de oudste voorrang). In de periode sinds 1991 is er een verschuiving merkbaar: minder rechthebbende stiefouders, grootouders en adoptanten of pleegvoogden maar meer rechthebbende broers of zusters en ooms of tantes. Het aantal rechthebbende ooms of tantes is in de periode 1991-2005 zelfs toegenomen met 56 %. Globaal gezien is de groep van rechthebbende verwanten - andere dan de ouders¹³ - gedaald met bijna 4 % in de periode 1991-2005, ondanks het feit dat het totaal aantal rechthebbenden in dezelfde periode is toegenomen met bijna 4 %. Ze vertegenwoordigen minder dan 2 % van het totaal aantal rechthebbenden.

Het aantal rechthebbenden die kinderen opvangen die in hun gezin geplaatst worden door een gerechtelijke beslissing of door de overheid is gedaald in de periode 1991-2005: van in totaal 6.591 rechthebbenden in 1991 tot 5.111 in 2005. Na een dieptepunt gekend te hebben in 1997, is dit aantal wel weer in stijgende lijn in overeenstemming met het groeiend aantal pleeggezinnen. In 2005 maakten deze rechthebbende onthaalouders echter slechts een half procent uit van het totaal aantal rechthebbenden.

Eén van de belangrijkste trends in de statistiek van de rechthebbenden op kinderbijslag is het toegenomen aantal gescheiden rechthebbenden. In de periode 1991-2005 is het totaal aantal echtscheidingen in België toegenomen met 51 %. In verhouding tot het totaal aantal rechthebbenden in het stelsel voor werknemers is het aantal gescheiden rechthebbenden toegenomen van 10 % in 1991 tot bijna 19 % in 2005.

Er mag verwacht worden dat de toename van het aantal gescheiden rechthebbenden (echtgenoten) in de toekomst wel kan afnemen door de invloed van een andere trend, namelijk die van de toename van het ongehuwd samenwonen. De toename van het aantal rechthebbende ongehuwde moeders wijst hier op: deze categorie van rechthebbenden is in de periode 1991-2005 toegenomen met maar

---

¹³ De onthaalouders niet meegerekend.

liefst 64 %. Met een aantal van 33.628 rechthebbenden vertegenwoordigen zij meer dan 3 % van het totaal aantal rechthebbenden.

Van de normale voorrangsregel tussen de potentiële rechthebbenden kan afgeweken worden in het belang van het kind omdat het bijvoorbeeld daardoor recht geeft op een hogere bijslag. In december 2005 waren er 53.307 rechthebbenden door een dergelijke afstand van voorrang (5 % van het totaal aantal rechthebbenden). De sterke stijging van deze categorie kan grotendeels verklaard worden door de invoering van het co-ouderschap voor gescheidenen waarbij de vader voorrangsgerechtigde rechthebbende is. Een afstand van voorrang is dan nodig om het recht te laten openen door bijvoorbeeld een werkloze moeder die recht geeft op een hogere bijslag.

In de statistiek van de rechthebbenden zijn ook een aantal categorieën opgenomen waarvoor in de kinderbijslagwet een aparte regeling moest voorzien worden om er een recht te kunnen voor openen.

Hierbij zijn drie categorieën rechthebbenden die het recht niet kunnen openen op basis van hun gebrek aan beroepsprestaties, namelijk de rechthebbende gehandicapte, de rechthebbende student of leerling en de gehandicapte rechthebbende voor zichzelf: in totaal gaat het slechts om 4.349 rechthebbenden. Hun aantal is sinds 1995 wel met 25 % toegenomen.

Het succes van de loopbaanonderbreking weerspiegelt zich in de evolutie van het aantal rechthebbenden op kinderbijslag met een onderbrekingsuitkering: sinds 1991 is het bijna verviervoudigd. Het aantal rechthebbenden op kinderbijslag met een onderbrekingsuitkering is wel beperkt, 5.376 rechthebbenden in december 2005, in vergelijking met het aantal uitkeringen door de RVA (58.668 uitkeringen in november 2005). Dit is te verklaren door het feit dat in vele gezinnen het recht op kinderbijslag ontstaat bij de werknemer-man en dat de vrouw haar loopbaan onderbreekt: er moet dan geen beroep gedaan worden op de speciale voorziening voor loopbaanonderbrekers in de kinderbijslagwet.

Het aantal rechthebbenden op kinderbijslag met een overlevingspensioen kent een dalende trend sinds 1995. Ook hun aantal is beperkt: 1.663 in december 2005. In de toekomst zal dit aantal waarschijnlijk verder dalen: meer en meer vrouwen hebben zelf rechten op een pensioen opgebouwd.

De statistiek van de rechthebbenden geeft ook een beeld van de voorrangregels tussen de stelsels van de werknemers en de zelfstandigen. Zo waren er 74.283 vrouwelijke rechthebbenden met een zelfstandige echtgenoot in december 2005. Dit aantal stijgt voortdurend: in vergelijking met 1991 is het met bijna 30 % toegenomen.

De groei in het stelsel voor werknemers van het aantal vrouwelijke rechthebbenden met zelfstandige partner kan verklaard worden door het toenemend aantal gezinnen met twee verdieners. De kans is groter dat de kinderbijslag in gezinnen met potentiële rechthebbenden in verschillende stelsels ten laste valt van de werknemers, aangezien er veel meer werknemers zijn dan zelfstandigen.

In het kinderbijslagstelsel voor zelfstandigen is het aantal rechthebbenden sinds 1991 gedaald met bijna 25 %. In het stelsel voor werknemers is in dezelfde periode het aantal rechthebbenden nog toegenomen met bijna 4 % tot 1.048.915 rechthebbenden. Met 74.283 vrouwelijke rechthebbenden met een zelfstandige partner bedient het stelsel voor werknemers alleen al 66 % van het aantal rechthebbenden behandeld door het stelsel voor zelfstandigen. Zij vertegenwoordigen al 7 % van het totaal aantal rechthebbenden in het stelsel voor werknemers. De kostprijs van deze groep kan geraamd worden op 239 miljoen euro.

Door de specifieke voorrangregels die voorzien zijn voor de bevoegdheidsverdeling tussen de kinderbijslagstelsels neemt het stelsel voor werknemers dus meer en meer de last op zich van gezinnen met een zelfstandige.

Daarnaast behandelt het stelsel voor werknemers ook de dossiers van de mannelijke werknemers met een zelfstandige partner, dossiers waarvan de voorrangorde niet afwijkt van de regel (vader voor de moeder). Er kan uit besloten worden dat het stelsel voor werknemers bijna evenveel dossiers voor gezinnen met een zelfstandige behandelt als de RSVZ zelf.

De evolutie van deze statistieken van de rechthebbenden weerspiegelt de maatschappelijke ontwikkelingen inzake gezinsvorming. De wetgeving op de kinderbijslag voor werknemers heeft op deze ontwikkelingen ingespeeld door de nodige voorzieningen te treffen zowel op het vlak van de gezinssituatie als op het vlak van het statuut van de rechthebbende. Zo kan in ruime mate toch een recht gevonden worden binnen het stelsel voor werknemers.

STATISTIEK VAN DE RECHTHEBBENDEN 1991-2005 (december)

BIJLAGE 1

TOTAAL VAN DE RECHTHEBBENDEN PER CATEGORIE

1. Volgens verwantschap	Artikel KBW	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005
stiefvader, stiefmoeder	art. 51, § 3, 1°	10.769	12.278	10.295	10.894	10.870	10.115	9.805	9.559
adoptieouders en pleegvoogden	art. 51, § 3, 2°	2.132	1.974	2.130	2.072	2.134	2.188	1.909	1.976
groot- en overgrootouders	art. 51, § 3, 3°	4.708	4.331	4.379	4.294	4.180	4.223	3.951	4.170
ooms en tantes	art. 51, § 3, 3°	884	967	1.112	1.157	1.140	1.149	1.198	1.381
broers en zusters in het gezin van het kind	art. 51, § 3, 4°	1.007	1.234	1.278	1.251	1.098	1.065	1.113	1.223
broers en zusters buiten het gezin	art. 51, § 3, 5°	833	627	732	841	925	1.004	1.065	1.247
rechthebbenden voor kinderen van de partner of ex-echtgenoot	art. 51, § 3, 6°	3.579	4.434	4.772	5.299	4.397	3.847	3.426	3.126
rechthebbenden die kinderen opvangen (geplaatst via de overheid of een rechter)	art. 51, § 3, 7°	4.431	3.015	2.813	2.866	2.918	3.097	3.089	3.256
rechthebbenden die kinderen opvangen (geplaatst door de jeugdrechtbank)	art. 51, § 3, 8°	866	602	328	270	257	400	503	652
rechthebbenden die kinderen opvangen (ingevolge een ministeriële afwijking)	art. 51, § 4	1.294	1.058	1.083	438	452	671	878	1.203
TOTAAL		30.503	30.520	28.922	29.382	28.371	27.759	26.937	27.793

2. Volgens gezinssituatie of voorrangsregel	Artikel KBW	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005
gescheiden levende of uit de echt gescheiden echtgenoten	-	106.155	101.261	114.835	129.548	135.887	140.862	175.856	195.542
verlaten echtgenoten	art. 55	198	150	13	15	18	12	21	11
ongehuwde moeders	-	20.519	17.695	21.971	24.966	25.828	27.944	30.025	33.628
andere vrouwelijke rechthebbenden met voorrang	art. 64	32.263	33.325	35.342	38.643	37.172	37.300	38.283	40.416
rechthebbenden door afstand van voorrang	art. 66	5.700	12.897	11.973	13.090	18.635	29.757	38.588	53.307

3. Rechthebbenden met specifiek statuut	Artikel KBW	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005
vrouwelijke rechthebbenden met een zelfstandige partner	-	57.449	52.981	56.328	60.226	65.297	70.114	72.754	74.283
rechthebbenden met een overlevingspensioen	art.56 quater	1.915	1.895	2.330	2.266	2.082	1.887	1.783	1.663
gehandicapte rechthebbenden	art.56 quinques	0	0	2.901	3.285	3.475	3.468	3.531	3.603
rechthebbende studenten of leerlingen	art.56 sexes	0	0	263	347	332	266	331	295
gehandicapten rechthebbend voor zichzelf	art.56 septies	0	0	305	388	409	409	443	451
rechthebbenden met een loopbaanonderbrekingsuitkering	art.56 octies	1.486	2.056	1.706	2.186	3.000	3.509	3.762	5.376
gedetineerden	art.56 decies	34	100	200	283	280	263	267	263

STATISTIEK VAN DE RECHTHEBBENDEN 1991-2005 (december)

BIJLAGE 2

DE MANNELIJKE RECHTHEBBENDEN PER CATEGORIE

1. Volgens verwantschap	Artikel KBW	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005
stiefvader, stiefmoeder	art. 51, § 3, 1°	9.416	9.224	9.792	10.395	10.336	9.565	8.920	8.780
adoptieouders en pleegvoogden	art. 51, § 3, 2°	1.972	1.821	1.924	1.827	1.824	1.807	1.543	1.557
groot- en overgrootouders	art. 51, § 3, 3°	3.722	3.432	3.308	3.153	2.941	2.817	2.526	2.458
ooms en tantes	art. 51, § 3, 3°	677	733	829	846	826	775	794	881
broers en zusters in het gezin van het kind	art. 51, § 3, 4°	703	798	800	755	631	598	660	743
broers en zusters buiten het gezin	art. 51, § 3, 5°	461	396	459	496	527	556	592	702
rechthebbenden voor kinderen van de partner of ex-echtgenoot	art. 51, § 3, 6°	3.446	4.302	4.598	5.123	4.235	3.695	3.266	2.970
rechthebbenden die kinderen opvangen (geplaatst via de overheid of een rechter)	art. 51, § 3, 7°	4.112	2.574	2.269	2.228	2.141	2.191	2.099	2.100
rechthebbenden die kinderen opvangen (geplaatst door de jeugdrechtbank)	art. 51, § 3, 8°	661	481	257	191	187	225	201	198
rechthebbenden die kinderen opvangen (ingevolge een ministeriële afwijking)	art. 51, § 4	1.065	949	978	350	321	370	399	424
TOTAAL		26.235	24.710	25.214	25.364	23.969	22.599	21.000	20.813

2. Volgens gezinssituatie of voorrangregel	Artikel KBW	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005
gescheiden levende of uit de echt gescheiden echtgenoten	-	22.913	25.159	26.587	30.884	40.928	47.575	73.820	89.478
verlaten echtgenoten	art. 55	100	46	5	3	5	2	4	2
rechthebbenden door afstand van voorrang	art. 66	1.590	7.602	5.980	6.631	7.135	7.952	6.957	6.837

3. Rechthebbenden met specifiek statuut	Artikel KBW	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005
rechthebbenden met een overlevingspensioen	art.56 quater	535	455	63	46	87	298	77	78
gehandicapte rechthebbenden	art.56 quinques	0	0	831	971	1.058	1.090	1.147	1.210
rechthebbende studenten of leerlingen	art.56 sexes	0	0	42	55	39	23	29	29
gehandicapten rechthebbend voor zichzelf	art.56 septies	0	0	161	225	226	233	265	267
rechthebbenden met een loopbaanonderbrekingsuitkering	art.56 octies	797	573	369	513	765	989	1.113	1.720
gedetineerden	art.56 decies	29	98	188	269	264	250	250	251

STATISTIEK VAN DE RECHTHEBBENDEN 1991-2005 (december)

BIJLAGE 3

DE VROUWELIJKE RECHTHEBBENDEN PER CATEGORIE

1. Volgens verwantschap	Artikel KBW	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005
stiefvader, stiefmoeder	art. 51, § 3, 1°	1.353	3.054	503	499	534	550	885	779
adoptieouders en pleegvoogden	art. 51, § 3, 2°	160	153	206	245	310	381	366	419
groot- en overgrootouders	art. 51, § 3, 3°	986	899	1.071	1.141	1.239	1.406	1.425	1.712
ooms en tantes	art. 51, § 3, 3°	207	234	283	311	314	374	404	500
broers en zusters in het gezin van het kind	art. 51, § 3, 4°	304	436	478	496	467	467	453	480
broers en zusters buiten het gezin	art. 51, § 3, 5°	372	231	273	345	398	448	473	545
rechthebbenden voor kinderen van de partner of ex-echtgenoot	art. 51, § 3, 6°	133	132	174	176	162	152	160	156
rechthebbenden die kinderen opvangen (geplaatst via de overheid of een rechter)	art. 51, § 3, 7°	319	441	544	638	777	906	990	1.156
rechthebbenden die kinderen opvangen (geplaatst door de jeugdrechtbank)	art. 51, § 3, 8°	205	121	71	79	70	175	302	454
rechthebbenden die kinderen opvangen (ingevolge een ministeriële afwijking)	art. 51, § 4	229	109	105	88	131	301	479	779
TOTAAL		4.268	5.810	3.708	4.018	4.402	5.160	5.937	6.980

2. Volgens gezinssituatie of voorrangsregel	Artikel KBW	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005
gescheiden levende of uit de echt gescheiden echtgenoten	-	83.242	76.102	88.248	98.664	94.959	93.287	102.036	106.064
verlaten echtgenoten	art. 55	98	104	8	12	13	10	17	9
ongehuwde moeders	-	20.519	17.695	21.971	24.966	25.828	27.944	30.025	33.628
andere vrouwelijke rechthebbenden met voorrang	art. 64	32.263	33.325	35.342	38.643	37.172	37.300	38.283	40.416
rechthebbenden door afstand van voorrang	art. 66	4.110	5.295	5.993	6.459	11.500	21.805	31.631	46.470

3. Rechthebbenden met specifiek statuut	Artikel KBW	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005
vrouwelijke rechthebbenden met een zelfstandige partner	-	57.449	52.981	56.328	60.226	65.297	70.114	72.754	74.283
rechthebbenden met een overlevingspensioen	art.56 quater	1.380	1.440	2.267	2.220	1.995	1.589	1.706	1.585
gehandicapte rechthebbenden	art.56 quinques	0	0	2.070	2.314	2.417	2.378	2.384	2.393
rechthebbende studenten of leerlingen	art.56 sexies	0	0	221	292	293	243	302	266
gehandicapten rechthebbend voor zichzelf	art.56 septies	0	0	144	163	183	176	178	184
rechthebbenden met een loopbaanonderbrekingsuitkering	art.56 octies	689	1.483	1.337	1.673	2.235	2.520	2.649	3.656
gedetineerden	art.56 decies	5	2	12	14	16	13	17	12